

Библиографические ссылки

1. *Бычков М. Н.* Предисловие / Китс Джон. Стихотворения. Поэмы. Бессмертная библиотека. – М. : Рипол классик, 1998. – Режим доступа: adelanta.info/library/poetry/530.html
2. История искусства зарубежных стран. Первобытное общество, Древний Восток, Античность / Под ред. М. В. Доброклонского и А. П. Чубовой / История искусства зарубежных стран. – М. : Изобразительное искусство, 1979. – 408 с.
3. *Касаткина Г. Г.* «Ода греческой вазе» Джона Китса в России: Судьба эстетической идеи в процессе восприятия поэтического текста / Г. Г. Касаткина // *Художественное произведение в литературном процессе.* – М., 1985. – С. 56–76.
4. *Мищук О. Н.* «Ода греческой вазе» Джона Китса в переводе В. А. Комаровского / О. Н. Мищук // *Известия Тульского гос. ун-та. Гуман. науки.* Вып. 1. – С. 391–397.
5. *Урнов Д. М.* Романтизм... Китс / Д. М. Урнов // *История всемирной литературы:* в 9 т. – Т. 6. – М. : Наука, 1989. – С. 87–112.
6. *Холмская О. П.* Джон Китс / О. П. Холмская // *Иностранная литература,* 1972, № 2. – С. 180–182.
7. Электронный ресурс: <http://magazines.russ.ru/znamia/1999/2/zagran.html>
8. Электронный ресурс: http://old.russ.ru/krug/20020218_kalash.html
9. Электронный ресурс: http://www.silverage.ru/poets/komar/komar_bio.html
10. Электронный ресурс: <http://www.vavilon.ru/texts/prim/kruzhhkov0.html>
11. Электронный ресурс: <http://www.vekperevoda.com/1887/leytin.htm>
12. Электронный ресурс: <http://www.vekperevoda.com/1887/obolduev.html>
13. Электронный ресурс: <http://www.vekperevoda.com/1900/vpotapova.htm>
14. Электронный ресурс: www.litmir.net/br/?b=146242&p=133

Надійшла до редколегії 08.02.2013 р.

УДК 821.111-14.09

М. М. Буслов

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

**СУЧАСНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОЕЗІЇ ВОРДСВОРТА
«PERSONAL TALK»**

Проводиться порівняльний аналіз сучасних перекладів поезії Вордсворта «Personal Talk».

Ключові слова: Вордсворт, переклад, поезія, романтизм.

Проводится сравнительный анализ современных переводов поэзии Вордсворта «Personal Talk».

Ключевые слова: Вордсворт, перевод, поэзия, романтизм.

Comparative analysis of Wordsworth's poetry «Personal Talk» is being held.

Key words: Wordsworth, translation, poetry, romanticism.

Одна з перших російськомовних статей про творчість Вордсворта датується 1835 р. і належить перу відомого літературознавця та перекладача Євгена Федоровича Корша. Вперше стаття під назвою «Фелиция Гименс и Уильям Вордсворт» була опублікована в XII томі журналу «Библиотека для чтения» під тоді ще нікому не відомим псевдонімом Є. К. У своїй статті автор дав детальний аналіз низки віршів Вордсворта, що пізніше посприяло пробудженню інтересу та попу-

ляризації поезії представника так званої «Озерної школи поезії» Вордсворта серед російських поетів, перекладачів та літературознавців ХІХ століття.

Пізніше, того ж 1835 р., Є. Ф. Корш звернувся до поетичного перекладу однієї з найвідоміших балад Вордсворта «We are Seven», яка увійшла до збірки «Lygical ballads» (1798) – першої пільної збірки Вордсворта та Колріджа [1, с. 66–70].

Уперше балада «We are Seven» була перекладена російським поетом та перекладачем І. І. Козловим у 1832 році. Інтерпретована та адаптована для російськомовної аудиторії балада була близькою до оригіналу своєю образністю, характерними інтонаціями та відмінно підібраними стилістичними засобами. Порівняно з вільностями при передачі форми оригіналу Є. Ф. Корша, І. І. Козлов спромігся повністю зберегти форму балади, тобто рима, розмір та загальна кількість віршів оригіналу залишились незмінними [2, с. 235–239]. Є. Ф. Корш, перекладаючи баладу, відходить від форми поезії оригіналу і ділить її на п'ять частин: вступ, опис дівчинки, розмова незнайомця і дівчинки, розповідь дівчинки про смерть брата та сестри, заключна частина.

У 1843 р. балада «We are Seven» привернула увагу дитячого письменника, перекладача та відомого літературознавця Я. К. Грота. Головною особливістю російськомовного перекладу балади є те, що він був орієнтований на дитячу аудиторію, що відчутно завдяки особливому підбору лексики.

Так, говорячи про смерть брата головної героїні, перекладач жодного разу не вжив слова «смерть» або «помер», а змінює їх на «закрив глаза» і «спит под землей»:

Закрив глаза и в гробик лег,
И спит он также под землей.

Іншою ознакою орієнтації перекладу Я. К. Грота на дитячу аудиторію є вживання зменшувально-пестливих слів: «цветочки», «гробик», замість ім'я «Джен», перекладач використовує «Дженни».

Та, незважаючи на вищевказані зміни, Грот повністю зберіг форму балади [1, с. 66–70].

Саме своєю гармонією змісту і форми, простотою лексики та природністю образів головних героїв, тяжінням до природи та «простого», а не «піднесеного», поезія Вордсворта викликала інтерес багатьох поетів та перекладачів. Окрім зазначених поетів слід відзначити таких відомих перекладачів як С. Я. Маршак, К. Д. Бальмонт, Д. Є. Мін, які у різні часи звертались до перекладу поезії Вордсворта.

На жаль, з початком ХХІ ст. поезія Вордсворта втратила свою популярність порівняно з минулим століттям. Так, серед більш сучасних перекладів можна відмітити переклад Г. М. Кружкова – відомого російського поета, есеїста та перекладача, який неодноразово звертався до творчості Вордсворта. Власним перекладам віршів Вордсворта передує стаття Г. Кружкова «Природы он рисует идеал» про творчість англійського поета, в якій автор розглядає поезію Вордсворта з точки зору її головної тематики. Г. Кружков пише, що однією з головних тем творчості Вордсворта була «природа», точніше, її змалювання. На думку літературознавця, англійський поет надав нового звучання темі природи в англійській поезії.

У цій статті Г. Кружков робить детальний аналіз вірша «Строки, сочиненные в нескольких милях от Тинтернского аббатства, при вторичном посещении берегов реки Уай 13 июля 1798 года», який увійшов до збірки Вордсворта і Колріджа «Lygical ballads» (1798).

Дещо пізніше, у 1998 р., літературознавець звернувся і до перекладу поезії Вордсворта.

У 2002 р. вийшла друком збірка Г. М. Кружкова «Англасахаб: 115 английских, ирландских и американских поэтов». Серед перекладів поезії таких відо-

мих майстрів пера як У. Блейк, У. Купер, Д. Г. Байрон, С. Т. Коллідж вміщено переклад сонета Вордсворта «Personal Talk». [6] Саме цей сонет автор даної статті пропонує для більш детального порівняльного аналізу.

Поезія «Personal Talk» являє собою монолог ліричного героя, в якому він говорить про своє бажання відкинути світ марноти та буденності, про тяжіння до самотності і занурення у світ власних думок, переживань та мрій, тиші та спокою, – все, чого він бажає:

To sit without emotion, hope, or aim,
In the loved presence of my cottage-fire,
And listen to the flapping of the flame,
Or kettle whispering its faint undersong.

Сидіти без надії, емоцій чи мети,
В улюбленій присутності вогню мого котеджу,
І слухати ляскання полум'я,
Або чайника шепіт, його слабкий приспів.

У 4, 5, 6 та 7-му рядках Вордсворт вказує на ті речі, яких він хоче уникнути, перераховуючи їх, підкреслюючи цим самим своє бажання відокремитись від усіх, а не лише від когось:

Of friends, who live within an easy walk,
Or neighbours, daily, weekly, in my sight:
And, for my chance-acquaintance, ladies bright,
Sons, mothers, maidens withering on the stalk,

Про друзів, що живуть неподалік,
Або сусідів, яких щодня можу зустріти,
І дам яскравих, випадкового знайомства,
Синів, матерів, дів, що в'януть на стеблині.

Серед стилістичних прийомів варто відзначити персоніфікації: «kettle whispering its faint undersong» («чайника шепіт, його слабкий приспів»); заперечення, протиставлення: «I am not one» («я не такий»), «better than such discourse do the silence long» («тиша краще, ніж така розмова»), за допомогою яких Вордсворт намагається пояснити свій внутрішній світ і відштовхнути дійсність зовнішнього світу, який, на думку автора, недосконалий та примхливий. Це й зумовлює бажання людини поринути у світ власної душі.

З точки зору версифікації, «Personal Talk» є прикладом англійського сонета: два катрени і дві терцини та віршовий розмір п'ятистопний ямб. Римування у катренах – кільцеве, у терцинах – тернарне.

Переклад Г. М. Кружкова близький до оригіналу своєю образністю, інтонацією, віршовою формою та загальною кількістю рядків. Так, інтерпретуючи поезію «Personal Talk», перекладач зберіг форму сонета з кільцевим римуванням у катренах та тернарним у терцинах.

Признаться, я не очень-то охоч
До тихих радостей молвы скандальной:
Судить соседей с высоты моральной
Да воду в ступе без толку толочь,

Внимать речам про чью-то мать – иль дочь
Невзрачную – весь этот вздор банальный
Стирается с меня, как в зале бальной
Разметка мелом в праздничную ночь.

Не лучше ль, вместо словоговоренья,
С безмолвным другом иль наедине
Сидеть, забыв стремленья и волненья? –

Сидеть и слушать в долгой тишине,
Как чайник запеваёт на огне
И вспыхивают в очаге поленья?

Та все ж перекладач Г. М. Кружков припустився досить принципового відхилення від оригіналу. У свій варіант вірша перекладач уводить два запитання:

Не лучше ль, вместо словоговоренья,
С безмолвным другом иль наедине
Сидеть, забыв стремленья и волненья? –

Сидеть и слушать в долгой тишине,
Как чайник запеваёт на огне
И вспыхивают в очаге поленья?

яких немає в оригіналі. Цими запитаннями перекладач начебто запрошує когось взяти участь у бесіді, що певною мірою порушує монологічну форму оригіналу та концептуальну ідею – бажання ліричного героя залишитись наодинці і ні з ким не розмовляти.

Але перевагою перекладу Г. М. Кружкова є повністю збережена форма оригінального твору.

Пізніше поезія «Personal Talk» привернула увагу учасників конкурсу перекладачів «Пушкін у Британії», що проводився в Лондоні у 2010 р., де вірш Вордсворта був серед запропонованих до перекладу.

Переможцем конкурсу стала росіянка Галина Лазарева [7]:

О праздной болтовне

Я не из тех, кто с наслажденьем едким
Проводит время в праздной болтовне,
Перемывая косточки родне,
Друзьям, знакомым, ветреным соседкам,

Девицам-перестаркам, мамкам, деткам –
Их образы стираются во мне:
Так утром после бала, в тишине,
Стирают с пола пыльную разметку.

Куда как лучше в кресле, вечерком,
С самим собой в согласье пребывая,
Блаженно длить бесцельное молчанье

И слушать, как поленья, истлевая,
Потрескивают в пламени, и чайник
Мурлычет свой напев над камельком.

Розбіжності між оригіналом та перекладом бачимо вже в заголовку. В оригіналі він звучить як «Personal Talk», що в перекладі означає «Особиста бесіда». Варто відзначити семантичні зміни, які відбулись при перекладі, адже слова «праздной» і «болтовне» замість «особиста» і «бесіда» надають твору дещо нового звучання, в якому перекладач, на відміну від автора оригіналу, вказує на ту «праздную болтовню», якої він воліє уникнути, в той час як Вордсворт говорить про «Особисту бесіду», до якої він схиляється.

У другому чотиривірші зміст передано без змін, за винятком того, що перекладач уводить поняття «бал», але в цілому на зміст ця зміна не вплинула.

Вдало, без надто помітних розбіжностей з Вордсвортом, передано малюнок двох терцин, при цьому перекладач виявляє особливу майстерність у прагненні якомога точніше передати зміст. Порівняймо:

...І слухати ляскання полум'я
Або чайника шепіт, його слабкий приспів...

I

...И слушать как поленья, истлевая, потрескивают в пламени,
И чайник мурлычет свой напев над камельком...

Із версифікаційної точки зору змін не відбулося. Як в оригіналі, так і в перекладі – два катрени і дві терцини. Римування, як і в першоджерелі – кільцеве в катренах і тернарне в терцинах.

Аналіз російськомовних перекладів Вордсворта «Personal Talk» доводить, що, незважаючи на деякі зміни, внесені перекладачами Г. М. Кружковим та Г. Лазаревою при інтерпретації поезії для російськомовного читача, обидва перекладачі змогли досить точно передати зміст, віршову форму та мову оригіналу.

На жаль, україномовних перекладів поезії Вордсворта «Personal Talk» не існує взагалі. Тому, аналізуючи переваги та недоліки перекладів Г. М. Кружкова та Г. Лазаревої, автор даної статті робить спробу дати власний переклад поезії «Personal Talk» українською мовою.

Приватна бесіда

Я не з таких, що бесіду ведуть
Безперестанку побіля каміна –
Про сусідів, яких щодня зустріну,
Про друзів, що неподалік живуть.

Про дам, що спогад все ще бережуть,
Синів і дів, що в'януть на стеблині –
Вони минуші, як сліди людини,
Що у зникому тягнуть каламуть.

Тож краще, певно, тишу оберу,
Що сповнена бажання відпочити,
Сидітиму без діла, без мети –

І слухатиму казочку стару,
Як світ. В каміні вогонь буде тліти,
І чайник буде оповідь вести.

Бібліографічні посилання

1. *Жаткин Д. Н.* Баллада В. Вордсворта «We are Seven» в русских переводах / Д. Н. Жаткин, А. А. Рябова // Вестник Москов. гос. обл. ун-та. Сер. «Русская филология». – 2005 – № 5. – С. 66–71.
2. *Жаткин Д. Н.* Восприятие И. И. Козловым творчества В. Вордсворта и С.-Т. Кольриджа / Д. Н. Жаткин, С. В. Бобылева // Вестник Бурят. гос. ун-та. – 2008. – № 10. – С. 235–239.
3. *Кружков Г. М.* Англасахаб. 115 английских, ирландских и американских поэтов / Г. М. Кружков. – Псков, 2002.
4. *Кружков Г. М.* Пироскаф: Из английской поэзии XIX века / Г. М. Кружков. – СПб., 2008.

5. *Wordsworth W. Lyrical Ballads / W. Wordsworth / [2 ed]. – L., 1802.*
6. Режим доступу: <http://kruzikov.net/>
7. Режим доступу: www.pushkininbritain.com/

Надійшла до редколегії 08.02.2013 р.

УДК 821.161.1- 994.09

Т. П. Ворова

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара

ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ МУЖСКИХ И ЖЕНСКИХ ПЕРСОНАЖЕЙ В ПОВЕСТИ Н. В. ГОГОЛЯ «ВИЙ»

Досліджуються деякі аспекти матеріального / містичного світів у повісті М. В. Гоголя «Вий». Аналізується можливий перехід з одного світу до іншого, який супроводжується незвичайними виявами почуттів. Вивчаються особливості поведінки героїв гоголівського твору, які відображають фоновий психотип особистості.

Ключові слова: чоловіча / жіноча модель поведінки, психотип особистості персонажа.

Исследуются некоторые аспекты материального / мистического миров в повести Н. В. Гоголя «Вий». Анализируется возможный переход из одного мира в другой, сопровождающийся необычными проявлениями чувств. Изучаются поведенческие особенности героев гоголевского произведения, отражающие фоновый психотип личности.

Ключевые слова: мужская / женская модель поведения, психотип личности персонажа.

It is researched some of the aspects of the material / mystical worlds in the narrative by N. V. Gogol «Viy». It is analysed the possible passage from one world to the other that can be accompanied with the unusual manifestation of senses. It is studied the special behavioural features of the heroes in the work of literature by N. V. Gogol which reflect the basic psychological type of personality.

Key words: male / female model of behaviour, psychological type of personality of the character.

Літературознавчі роботи про творчість Н. В. Гоголя можна умовно розділити на дві групи: в першій гоголівські повісті переважно розглядаються в реалістичній площині, тоді як у другій основне увагу приділяється категорії надприродного і містичного, а духовні метання людської душі розглядаються в контексті пошуку трансцендентних істин.

Іменно цю зв'язь гоголівського творчості з мистикою обумовлює неугасаючий інтерес дослідників до одного з найбільш загадкових творів письменника «Вий» (1835), що відображено в великій кількості літературознавчих праць (Ю. В. Манн [5], С. А. Гончаров [3], І. І. Гарин [1], Е. С. Ефимова [4] і др.), свідючих про активну роботу з вивчення художнього світу Н. В. Гоголя. Завданням даної статті є виявлення комбінаторики реалістичних і містичних аспектів у взаємозв'язках чоловічих і жіночих персонажів у повісті Н. В. Гоголя «Вий».

Основні діючі особи в досліджуваній повісті представлені як би об'єднаними в два суспільства: 1) учасники семінарії / бурси (з яких персо-